

Den första maj i år kan miljoner arbetstagare från de nya EU-länderna söka jobb och arbeta inom hela EU. Den svenska regeringen tycks ha måttlig koll på vad det utvidgade EU egentligen för med sig - både för arbetstagarna i Sverige och för dem som kommer hit. Tänker regeringen införa ett gästarbetarsystem i Sverige eller kommer regeringen att tillåta lönedumping?

Sverige behöver statsråd som förstår den nya verklighet som internationaliserade marknader innebär. Har vi det? Utvidgningen innebär stora påfrestningar på en redan pressad arbetsmarknad och därför behöver regeringen presentera en samlad politik för immigration, integration och Östeuropautvidgning.

Vår slutsats är att följande fyra ingredienser behövs. Först och främst är arbetslinjen metoden för hur migrerande arbetskraft ska tas emot i Sverige, för det andra behövs en myndighetsreform för att klara en högre sysselsättningsgrad bland invandrare, för det tredje måste löntagarnas ställning stärkas. För det fjärde är det inte acceptabelt att villkoren för socialförsäkringarna försämras därför att arbetskraftens rörlighet ökar.

Så länge ingen samlad politik finns för att möta den ökade rörligheten av arbetskraft kvarstår kravet från fackliga organisationer på övergångsregler, det vill säga hinder mot rörlighet under en övergångsperiod.

DAGENS SAMHÄLLE erbjuder oss stor frihet att resa vart vi vill, studera i andra länder och få information från världens alla hörn. Vår kultur berikas när nya människor, kulturer och idéer möts. Men vad innebär orden frihet och vad är solidaritet när det handlar om att arbetstagare kan arbeta och bo i allt fler länder? Frågan är om regeringen har en politik som avskiljer frihet för människor från frihet för företagare att utnyttja människor? Vad är solidaritet om öppna gränser tvingar ned löner och villkor för dem som redan har låga löner. Vad är frihet när arbetare arbetar utan skyddsutrustning under slavliknande förhållanden? Vi anser att det krävs ordning och reda på arbetsmarknaden för att klara av en mer "öppen arbetsmarknad".

För att invandringen på kort sikt ska stärka de offentliga finanserna måste de nyinflyttade arbeta lika mycket som den inrikesfödda befolkningen. När Sverige hade en stor arbetskraftsinvandring under sextiotalet var förvärvsfrekvensen mycket hög. Men de som invandrar till Sverige i dag når i genomsnitt en förvärvsfrekvens som ligger kring 65-67 procent jämfört med cirka 82 procent för den inhemska befolkningen. Av de utrikesfödda kvinnorna arbetar bara omkring 50 procent.

Professor Jan Ekberg, immigrationsforskare i Växjö, hävdar att det är tveksamt om nuvarande invandring är statsfinansiellt lönsam. Det är i så fall ett kapitalt misslyckande.

Det kan bero på att de som bott här länge diskriminerar de nyanlända, på att integrationspolitiken är misslyckad och det kan också bero på förutsättningar hos dem som invandrar till Sverige. Sannolikt är det en kombination av de tre faktorerna. Vår första slutsats är att immigrationspolitiken, liksom arbetsmarknads- och ohälsopolitiken, måste få arbetslinjen som övergripande mål. Målsättningen bör vara att invandring leder till en 80-procentig sysselsättningsgrad.

ANDRA LÄNDER PRÖVAR olika vägar för immigrationen. Det finns i dag två tydliga alternativ - det liberala och gästarbetarsystemet. I det liberala alternativet som prövats i bland annat Storbritannien, Irland och USA får invandrade grupper försörja sig själva på låga löner med många timmar på en arbetsmarknad där få är med i facket och där det inte finns social trygghet i vår mening. Den liberala modellen leder till en kraftig lönediskriminering. I USA har invandrare efter tio år ungefär lika hög sysselsättningsgrad som den inhemska befolkningen men avsevärt lägre löner.

Den andra vägen är det gästarbetarsystem som finns i Tyskland och Österrike. Danmark har också helt nyligen - med stöd av socialdemokraterna - beslutat om övergångsregler som liknar ett gästarbetarsystem. Nästan alla de "gamla" EU-länderna, utom Storbritannien och Irland, är också på väg att införa övergångsregler för arbetskraft från Östeuropa.

Ett gästarbetarsystem innebär att de som jobbar i ett annat land än sitt hemland inte får fullständiga rättigheter. Han eller hon får arbeta under en period av sitt liv för att sedan återvända till hemlandet när jobbet tar slut. Det medför att arbetsgivaren får stor makt över den anställde. Vem vågar göra sin röst hörd på jobbet - eller påtala felaktigheter - när det inte bara handlar om risk att förlora jobbet utan också om att bli utvisad ur landet?

Vill vi i Sverige välja något av dessa två alternativ? Om inte, hur ser det svenska alternativet ut? Under våren kommer det att avgöras om Sverige ska kräva övergångsregler, men långt viktigare är att regeringen lägger förslag om hur Sverige ska få en långsiktigt hållbar immigrations- och integrationspolitik.

STATSMINISTERN ÄR orolig för att det fria tillträdet från de nya kandidatländerna till den svenska arbetsmarknaden kommer att leda till social turism i Sverige. Det finns en EU-dom som säger att tio timmars arbete ger tillträde till det svenska välfärdssystemet. Vistas man i en kommun har man rätt till stöd. EMU-omröstningen visade vidden av euroskepticismen i väljarkåren. Det är ett demokratiskt anständighetskrav att regeringen klargör varför svensk utrikesförvaltning under fler års förberedelse inför de tio nya medlemsländers inträde i EU inte har aktualiserat de komplikationer som östutvidgningen innebär.

Vi ser de risker med social turism som regeringen pekar på, men vi är än mer oroade över de smarta företagare som lär sig att utnyttja det svenska socialsystemet för att avlöna arbetskraft från andra länder som under en tid arbetar i Sverige.

Om en man från till exempel Lettland får en fjärdedel i lön jämfört med en svensk löntagare så finns starka drivkrafter för entreprenörer att "transportera" arbetstimmar till Sverige, men också att exportera förmåner för "sin" arbetskraft till hemlandet.

Ett svenskt barnbidrag - som en östeuropé tillfälligt anställd i Sverige är berättigad till - är i Östeuropa värt tre till fyra gånger så mycket. Därmed är svenska sociala förmåner en sannolik del i ett "anställningskontrakt".

DEN BORGERLIGA oppositionen, inklusive miljöpartiet, är överens om att Sverige som enda land - vid sidan av de liberala arbetsmarknaderna - inte ska kräva övergångsregler. Men de svenska myndigheternas förberedelser för utvidgningen är minimala. Efter ett flertal myndighetskontakter under hösten dristar vi oss till slutsatsen att det i dag råder en fullständigt oacceptabel oreda i myndigheternas kontroll av immigrationens konsekvenser.

Exempelvis kan i dag i princip varje korvkiosksinnehavare styra över vem som får uppehållstillstånd i Sverige genom att skriva ett intyg om fast anställning, som sedan skickas till Migrationsverket. Det sker knappast en noggrann myndighetsprövning av arbetsgivarnas seriositet och facket saknar inflytande. Skattemyndigheterna har måttlig koll på skatteindrivningen från dem som anser sig vara företagare och betalar så kallad F-skatt. Så ser verkligheten ut och vi kan redan se hur löntagarnas löner pressas och att konkurrensen snedvrids mellan seriösa och oseriösa företag.

Vår andra slutsats är att det behövs en myndighetsreform. Ansvar måste få väsentligt större ansvar så att invandringen leder till en hög sysselsättningsgrad. Tillståndsgivningen för uppehållstillstånd måste förändras så att arbetsgivarnas seriositet prövas.

Utrikesförvaltningen har så kapitalt misskött immigrationsfrågorna att man bör överväga att flytta delar av immigrationspolitiken från UD.

En rad myndigheter måste få i uppdrag att bidra till ordning och reda på arbetsmarknaden. Det handlar om skattemyndigheten, där det behövs ändrade regler som ger huvudentreprenörerna ansvar för att skatter och avgifter betalas för de anställda i hela kedjan. Detta skulle dramatiskt minska intresset för svartjobb och fusk i en rad branscher. Dessutom måste myndighetens resurser prioriteras så att det är möjligt att följa de lagar och regler som finns. Detta gäller bland annat villkoren för att få F-skattsedel.

Tydligt är också att Migrationsverkets möjligheter till kontroll när det utfärdar uppehållstillstånd måste stärkas. Schengenavtalet om migration utan gränskontroller inom EU får nog ses som ännu ett misslyckat EU-projekt. Det kommer att krävas väsentligt större resurser till myndigheterna - men det bör leda till större skatteintäkter och en bättre integration.

VÅR TREDJE SLUTSATS är att löntagarna måste få rimlig chans att hävda sina intressen. I dag saknar de fackliga organisationerna möjlighet till insyn i företag där medlemmar saknas. I realiteten innebär det att facken inte kan bevaka att kollektivavtal följs - detta är särskilt vanligt när utländska företag kommer in som entreprenörer. Medbestämmandelagen måste ändras så att facket får möjlighet att kontrollera att avtal följs. Sverige bör också skriva på en ILO-konvention så att sociala skäl kan vägas in vid upphandling. Bemanningföretagen är i dag i en gråzon, och för att rensa upp i branschen kräver vi en auktorisation av företagen.

Men måste inte väsentligt fler flytta till Sverige för att vi ska klara äldreboomen? En rad forskare och utredare hävdar att en ökad invandring knappast är en långsiktig lösning på västvärldens demografiska problem. Skälet är enkelt. Också de som invandrar till ett land kommer att bli gamla och behöva sjukvård, äldreomsorg och pension. Det krävs därför extremt hög invandring för att påverka försörjningskvoten.

Thomas Lindh vid Uppsala universitet hävdar att om försörjningskvoten ska vara oförändrad

år 2050 jämfört med år 2000, måste invandringen öka från dagens 15 000-20 000 personer per år till 400 000 personer per år fram mot 2050. Sammanlagt skulle det röra sig om en invandring på drygt 10 miljoner personer fram mot 2050.

Slutsatsen är att det inte långsiktigt går att importera lösningen på försörjningsproblemet.

Lösningen är främst längre livsarbetsliv genom effektivare studier och höjd effektiv pensionsålder. Lagar, attityder och skatteregler måste ändras så att det gynnar hög effektiv pensionsålder.

FRÅGAN ÄR INTE OM utrikesfödda ska komma till Sverige, utan hur. Sverige ska med råge uppfylla sin del av det internationella ansvaret för att erbjuda asyl för dem som enligt internationella konventioner och svensk lag har asylskäl. Det finns goda skäl att acceptera en ordnad arbetskraftsinvandring. Facket är inte emot att utländska arbetare kommer till Sverige. Vi är emot att de som kommer till Sverige ska arbeta till låga löner. Vi är emot att någon oavsett skäl diskrimineras. Oavsett var man är född, vad man har för namn eller hur man ser ut så ska man i Sverige arbeta med svenska löner, arbetsmiljö och regler om arbetstider. Det är frihet från diskriminering och praktisk solidaritet.

Dan Andersson Kristina Mårtensson